

Nr 115.

Av herr **Lindberg m. fl.**, om anslag för anläggning eller förbättring av vägar.

I förut i dag avgiven motion ha vi tillåtit oss framlägga några allmänna synpunkter beträffande problemet att på effektivaste och för samhället mest gagnande sätt använda de medel, som äro oundgängliga till motverkande av den svåra arbetslöshet, som för närvarande råder i vårt land. Med hänvisning till vad vi där anfört tillåta vi oss att beträffande i årets statsverksproposition föreslagna anslag till vägar anföra följande:

Chefen för kommunikationsdepartementet har under sjätte huvudtiteln, punkt 14, upptagit ett belopp av kronor 2,500,000 för första halvåret 1923 till anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har emellertid för sin del föreslagit, att ifrågavarande anslag måtte för tiden intill 30 juni 1923 utgå med det dubbla beloppet eller 5 miljoner kronor, varav 2 miljoner kronor skulle kunna disponeras redan under 1922. Förslaget är motiverat med, att stor arbetslöshet råder, och har styrelsen därvid framfört den, enligt vår mening, ytterst beaktansvärda synpunkten, att om bestyret med vägbyggena, såsom hitintills skett, ombesörjes av vägdistrikten, bli administrationskostnaderna mindre än om samma vägarbeten skola utföras genom de statliga nödhjälpsorganisationerna. Väg och vattenbyggnadsstyrelsen meddelar, att den till följd av rådande ekonomiska depression beviljat rätt till igångsättande av vägarbeten i avvaktan på statsbidrags erhållande för 49 företag till en total kostnadssumma av kronor 4,600,000. Skulle nu riksdagen vägra beviljandet av tillräckliga väganslag för de vägdistrikt, som påbörjat eller fullbordat ifrågavarande vägarbeten, finge dessa vägdistrikt vänta på statsbidragen i alltför många år. Till detta mycket starka skäl för ökat väganslag vilja vi för egen del foga, att de vägdistrikt, som finge sina förhoppningar på statsbidragets skyndsamma utbetalande grusade, självfallet därigenom

skulle bli ur stånd att påbörja nya vägarbeten, varmed följde en ökad arbetslöshet och i motsvarande grad en ytterligare belastning av de statliga nödhjälpsinstitutionerna med ökade kostnader förnämligast genom utsträckt understödsverksamhet.

Chefen för kommunikationsdepartementet åberopar riksdagens uttalande 1921, att då väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke organiserats för extraordinära uppgifter sådana som bekämpande av arbetslöshet, det vore att föredraga, att dessa uppgifter överfördes på numera Södra Sverges statsarbeten samt väl i analogi härmed det senare inrättade Norrlands statsarbeten. Departementschefen anför dessutom, att det icke torde vara lämpligt att vid av vägdistrikten själva verkställda arbeten tillämpa nödhjälpslöner och hänvisar i övrigt till arbetslöshetskommissionens förklaring, att garantier för, att de ur behovssynpunkt mest kvalificerade arbetslösa finge sysselsättning, endast kunde uppnås, om arbetena utfördes såsom statliga nödhjälpsarbeten. Vi vilja härvid framhålla, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ju själv synes vara fullt övertygad om, att den kan fylla de uppgifter, varom här är fråga. Det bör heller icke förbises, att enligt uppgift av ledamöterna i arbetslöshetskommissionen, hrr Hagman och Holmström, de statliga institutionerna för nödhjälpsarbeten för närvarande, trots en synnerligen omfattande och dyrbar administrativ apparat, äro överbelastade, varför förslag till nya arbeten bli liggande längre än önskvärt. Då dessa institutioner även framgent beräknas kunna ge sysselsättning för endast 20,000 av landets för närvarande 140,000 arbetslösa, ligger det i sakens natur att mycket stora anspråk komma att ställas på kommunerna och vägdistrikten om beredande av arbetstillfällen. Att underlätta dessa anspråks fyllande måste vara i riksdagens intresse med hänsyn till de dryga kostnader, som eljest skulle komma att utgå till arbetslöshetsunderstöd utan arbetsprestation. Vi dela fullkomligt departementschefens mening, att i vägdistriktens egna arbeten lönerna icke böra ansluta sig till de låga löner, som utbetalas i de statliga nödhjälpsarbetena. Beträffande den av arbetslöshetskommissionen hävdade uppfattningen, att vägdistriktens egna arbeten vore mindre verkningsfulla ur synpunkten att de av arbete mest beroende skulle bli tillgodosedda, vilja vi anmärka, att med den väldiga omfattning arbetslösheten nu fått, vägdistrikt och kommuner alldeles visst icke skola uraktlåta i sin egen ekonomis välförstådda intresse, att ge arbete åt de mest behövande. Det torde för övrigt icke möta större svårigheter, att skapa nödiga garantier härför såsom villkor för statsbidrags utgående.

Med stöd av det anförda vilja vi föreslå, att riksdagen biträder väg-

och vattenbyggnadsstyrelsens förslag, att ett anslag för här ifrågavarande ändamål på 5 miljoner kronor beviljas, varav 2 miljoner kronor må disponeras redan under 1922.

För anläggning av enklare vägar har departementschefen upptagit för första halvåret 1923 ett belopp på 600,000 kronor, vilket innebär en minskning med 150,000 kronor i förhållande till det för år 1922 utgående anslaget. Då 35 färdigbehandlade förslag till enklare vägar i enbart de tre nordligaste länen föreligga, krävande en kostnad av kronor 4,135,000 kronor, synes det belopp väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit vara det minsta som bör ifrågakomma, även här icke minst med tanke på de människor, som kunna beredas arbete vid dessa vägföretag. Vi tillåta oss därför yrka bifall till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om ett anslag på 750,000 kronor, men med den förändringen, att av beloppet 600,000 kronor uppföras på stat för första halvåret 1923 och 150,000 kronor på tilläggsstat för 1922, så att dessa senare medel kunna tagas i anspråk för arbetslöshetens bekämpande under detta år.

Under punkt 17 å sjätte huvudtiteln har chefen för kommunikationsdepartementet upptagit ett anslagsbelopp å 200,000 kronor för ödebygdsvägar i de tre nordligaste länen. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har anfört, att endast till »fortsatt, nöjaktigt bedrivande av de företag, som äro eller bli påbörjade under 1921» erfordras i anslag för första halvåret 1923 *minst* 150,000 kronor samt till påbörjande av nya företag 200,000 kronor, varför väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för sin del föreslagit ett anslag för samma tidsperiod på tillsammans 350,000 kronor. Då arbetslösheten är ytterst stor just i de bygder, som beröras av ödebygdsvägarna, då kommunerna där äro ytterst fattiga och på grund härav för egen del icke kunna verksamt bekämpa arbetslösheten samt då dessutom ett effektivt ingripande av de statliga nödhjälpsinstitutionerna möter svårigheter till följd av de långa avstånden och de dåliga kommunikationerna, mena vi det vara av stor vikt, att staten beviljar tillräckliga anslag för ödebygdsvägarna. Vi förena oss därför i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om ett anslag på 350,000 kronor, och yrka att av denna summa 150,000 kronor måtte utgå under 1922, återstående 200,000 kronor under första halvåret 1923.

Anslaget till tilläggsbidrag till vissa väganläggningar m. m. (punkt 19 under sjätte huvudtiteln) har chefen för kommunikationsdepartementet upptagit till ett belopp av 500,000 kronor för första halvåret 1923, att utgå ur det av 1918 års riksdag beviljade anslaget för samma ändamål å 5 miljoner kronor, varav dock 4 miljoner förut tagits i anspråk. Med

understrykande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens mening, att vad som finnes kvar av 1918 års anslag, nämligen 1 miljon kronor, behöver tagas i anspråk redan under 1922 och således uppföras på detta års tilläggsstat, tillåta vi oss yrka riksdagens bifall till styrelsens framställning.

För ödebygdsvägen Tärna kyrkoby—Slussfors har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärt, att för första halvåret 1923 måtte anvisas 200,000 kronor, varemot departementschefen i statförslaget uppfört endast 150,000 kronor, med framhållande av, att genom att undvika arbetets forcering torde denna summa bli tillräcklig. Det är oss alldeles särskilt angeläget förorda bifall till den mening väg- och vattenbyggnadsstyrelsen företräder — likväl med den förändringen, att med hänsyn till arbetslösheten 50,000 kronor av beloppet måtte anvisas för 1922 och 150,000 kronor för första halvåret 1923 — som det under år 1921 vid denna väganläggning yppat sig svåra missförhållanden på grund av det för 1921 beviljade anslagets otillräcklighet. Arbetena måste således avbrytas vid en tidpunkt, då deras fortsättande vore ur arbetslöshetens synpunkt synnerligen behöfligt och arbetsstyrkan entledigas, varvid arbetarna icke ens fingo ut sina tillgodohavanden, till stor skada och förtret icke blott för dem utan i mycket hög grad även för ortens handlande och övriga proviantleverantörer, vilka vållades aktningsvärda förluster. Det kan anses för givet, att de av föregående riksdag för 1922 beviljade medlen även komma att visa sig otillräckliga, i varje fall om arbetet skall bedrivas i samma tempo som förut. Det föreligger mycket starka skäl att icke blott upprätthålla förutvarande arbetsstyrka utan jämnväl öka den med hänsyn till de i dessa trakter ytterst svårartade förhållandena på arbetsmarknaden. I Stensele socken, inom vars västra del ett stycke av vägen är beläget, är arbetslösheten mycket stor. Inga andra vägarbeten äro, så vitt vi ha oss bekant, igångsatta eller planerade, vid statens järnvägsbyggnad har, enligt uppgifter i pressen, icke en enda Stenselebo anställning och förutsättningarna i allmänhet äro ytterst små, att såväl i denna kommun som i Tärna och till dem angränsande Sorsele socken bereda arbetstillfällen på annat sätt än att staten träder emellan. Befolkningens hopp står således till statmakterna för avhjälpan av de bekymmer arbetslösheten vållat och vållar, och det är därför vi anse oss böra hemställa, att riksdagen beviljar 200,000 kronor för fortsättande av vägen Tärna kyrkoby—Slussfors, varav 50,000 kronor för 1922 och 150,000 kronor för första halvåret 1923.

I samband med dessa våra förslag beträffande väganlagen bedja vi få fästa uppmärksamheten vid att för betydande befolkningslager äro de s. k. materialvägarna efter järnvägslinjerna de enda utfartsvägarna. Dessa

materialvägar få emellertid efter hand som järnvägslinjerna dragas fram fullständigt förfalla, då de med en ringa kostnad för underhåll skulle i många fall kunna fylla vägbehovet för smärre byar eller fastigheter och säkerligen också i ett och annat fall göra överflödiga, åtminstone under en viss tidsperiod, dyrbara väganläggningar.

Åberopande förestående motivering tillåta vi oss föreslå riksdagen att besluta,

dels att å tilläggsstaten för 1922 uppföra till anläggning av nya eller omläggning och förbättring av backiga eller eljest mindre goda vägar 2 miljoner kronor, för anläggning av enklare vägar 150,000 kronor, för ödebygdsvägar 150,000 kronor, för tilläggsbidrag till vissa vägar m. m. 1 miljon kronor samt speciellt för ödebygdsvägen Tärna kyrkoby—Slussfors 50,000 kronor; och

dels att uppföra å stat för första halvåret 1923 för anläggning av nya eller omläggning och förbättring av backiga eller eljest mindre goda vägar 3 miljoner kronor, för anläggning av enklare vägar 600,000 kronor, för ödebygdsvägar 200,000 kronor, samt för ödebygdsvägen Tärna—Slussfors 150,000 kronor.

Stockholm den 21 januari 1922.

Elof Lindberg.

Ernst Hage.

C. O. Johansson,
Sollefteå-

O. W. Lövgren.

Ivar Vennerström.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY